

Лекція № 10/17

Тема : Функції прокуратури України. Кадри органів прокуратури

План:

1. Конституційні функції прокуратури (рекомендовано переглянути відеосюжети за наступними посиланнями <https://www.youtube.com/watch?v=bkoypKLHPYU>)
2. Підтримання державного обвинувачення в суді (рекомендовано переглянути відеосюжети за наступними посиланнями https://www.youtube.com/watch?v=xNFSd_TtEaQ)
3. Представництво інтересів громадянина або держави в суді у визначених законом випадках
4. Вимоги до працівників прокуратури і кандидатів на посаду прокурора (рекомендовано переглянути відеосюжети за наступними посиланнями <https://www.youtube.com/watch?v=sBnbo6xw7hY>
<https://www.youtube.com/watch?v=eypwjNmTIY0>)

Самостійна робота № 9

1. Нагляд за дотриманням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство (ст. 25 ЗУ «Про прокуратуру») <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
2. Нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (ст. 26 ЗУ «Про прокуратуру») <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
3. Заохочення та дисциплінарні стягнення, що застосовуються до працівників прокуратури (Розділ VI ЗУ «Про прокуратуру») <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/conv#n4760>
2. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
3. Організація судових та правоохоронних органів України: навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. - Вид. 7-ме, змін. і допов.- Х.: Право, 2018. – 166 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/217/1-25.pdf>
4. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. : у 2 ч. / Л. М. Москвич, І. В. Назаров, О. О. Овсяннікова та ін. ; за ред. Л. М. Москвич. – Х. : Право, 2016. – 243 с. <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/221/1-20.pdf>

1. Конституційні функції прокуратури

Верховною Радою України 02.06.2016 прийнято Закон України № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», який 29.06.2016 опубліковано в офіційному виданні «Голос України» № 118 (6372) та який 30 вересня набув чинності. У відповідності з вказаним законодавчим актом з Конституції України виключено Розділ VII "Прокуратура".

Основні засади діяльності органів прокуратури закріплено у статті 131-1 Конституції України (Розділ VIII «Правосуддя») та визначено основні функції прокуратури, яка здійснює:

- 1) підтримання публічного обвинувачення в суді;**
- 2) організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку;**
- 3) представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом.**

Організація та порядок діяльності прокуратури визначаються законом.

У п. 9 Перехідних положень Конституції вказується, що прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів функцію досудового розслідування до початку функціонування органів, яким законом будуть передані відповідні функції, а також функцію нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, - до набрання чинності законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

Підпунктами 9-11 пункту 16-1 Перехідних положень Конституції також передбачено:

9) представництво відповідно до закону прокуратурою громадян в судах у справах, провадження в яких було розпочато до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, - до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню;

10) Генеральний прокурор України, призначений на посаду до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", здійснює повноваження Генерального прокурора до звільнення в установленому порядку, але не довше строку, на який його було призначено, та не може обіймати посаду два строки поспіль;

11) представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 цієї Конституції виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року.

Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року.

Представництво в суді у провадженнях, розпочатих до набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)", здійснюється за правилами, які діяли до набрання ним чинності, - до ухвалення у відповідних справах остаточних судових рішень, які не підлягають оскарженню.

Законодавством визначено гарантії незалежності прокуратури у здійсненні повноважень. Втручання органів державної влади і органів місцевого самоврядування, посадових осіб, засобів масової інформації, громадсько-політичних організацій (рухів) та їх представників у діяльність прокуратури по нагляду за додержанням законів або по розслідуванню діянь, що містять ознаки злочину, забороняється.

Вплив у будь-якій формі на працівника прокуратури з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків або добитися прийняття неправомірного рішення має наслідком відповідальність, передбачену законом.

2. Підтримання державного обвинувачення в суді

Одну з найважливіших функцій прокуратури — підтримання державного обвинувачення в суді.

Відповідно до ст. 22 ЗУ «Про прокуратуру» - прокурор підтримує державне обвинувачення в судовому провадженні щодо кримінальних правопорушень, користуючись при цьому правами і виконуючи обов'язки, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Державним обвинуваченням прийнято називати сукупність дій прокурора з відстоювання перед судом висновку про винність підсудного.

КПК України зазначає, що - "Прокурор зобов'язаний в усіх стадіях кримінального судочинства своєчасно вжити передбачених законом заходів по усуненню всяких порушень закону, від кого б ці порушення не виходили".

Що стосується контрольних судових інстанцій — апеляційної та касаційної, а також при перегляді судових рішень в порядку виключного провадження, то прокурор в них не підтримує державного обвинувачення, а висловлює свою позицію щодо законності та обґрунтованості оскарженого вироку і тим самим сприяє суду у правильному вирішенні кримінальної справи.

Приватне обвинувачення — одна з форм обвинувачення в кримінальному процесі, що передбачає притягнення особи, винної у скоєнні злочину, до відповідальності кримінальної не інакше як за скаргою потерпілого, на якого покладається обов'язок підтримувати обвинувачення у суді.

Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення розпочинається лише на підставі заяви потерпілого. Відмова потерпілого від обвинувачення є

безумовною підставою для закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

Публічне обвинувачення – одна з форм обвинувачення в кримінальному процесі, що передбачає притягнення особи, винної у скоєнні злочину до відповідальності тільки по справам які порушуються уповноваженими органами і особами (згода потерпілого не потрібна) і не припиняються в разі примирення сторін.

3. *Представництво інтересів громадянина або держави в суді у визначених законом випадках*

Відповідно до ст. 23 ЗУ «Про прокуратуру» - **представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді** полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом.

Прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самотійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист.

Наявність таких обставин обґрунтовується прокурором.

Прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу.

Під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді прокурор має право:

- 1) звертатися до суду з позовом (заявою, поданням);
- 2) вступати у справу, порушену за позовом (заявою, поданням) іншої особи, на будь-якому етапі судового провадження;
- 3) ініціювати перегляд судових рішень, у тому числі у справі, порушеній за позовом (заявою, поданням) іншої особи;
- 4) брати участь у розгляді справи;
- 5) подавати цивільний позов під час кримінального провадження у випадках та порядку, визначених кримінальним процесуальним законом;
- 6) брати участь у виконавчому провадженні при виконанні рішень у справі, в якій прокурором здійснювалося представництво інтересів громадянина або держави в суді;

7) з дозволу суду ознайомлюватися з матеріалами справи в суді та матеріалами виконавчого провадження, робити виписки з них, отримувати безоплатно копії документів, що знаходяться у матеріалах справи чи виконавчого провадження.

4. Вимоги до працівників прокуратури і кандидатів на посаду прокурора

Відповідно до ст. 27 ЗУ «Про прокуратуру» - **прокурором окружної прокуратури** може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше двох років та володіє державною мовою.

Для цілей цього Закону:

1) вищою юридичною освітою є освіта, здобута в Україні (або на території колишнього СРСР до 1 грудня 1991 року) за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, а також вища юридична освіта за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем, здобута в іноземних державах та визнана в Україні в установленому законом порядку;

2) стажем роботи в галузі права є стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра.

Прокурором обласної прокуратури може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше трьох років та володіє державною мовою.

Прокурором Офісу Генерального прокурора може бути призначений громадянин України, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років та володіє державною мовою. Ці вимоги не поширюються на прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури може бути призначена особа, яка має вищу юридичну освіту, стаж роботи в галузі права не менше п'яти років та володіє державною мовою.

Не може бути призначена на посаду прокурора особа, яка:

- 1) визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
- 2) має захворювання, що перешкоджає виконанню обов'язків прокурора;
- 3) має незняту чи непогашену судимість або на яку накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

Добір кандидатів та їх призначення на посаду прокурора здійснюється в порядку, визначеному цим Законом, та включає:

- 1) прийняття відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рішення про проведення добору кандидатів на посаду прокурора, що розміщується на офіційному веб-сайті відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, та повинно містити виклад передбачених цим Законом вимог, яким має відповідати кандидат на посаду прокурора, а також перелік документів, що подаються до

відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, і кінцевий термін їх подання;

2) подання особами, які виявили бажання стати прокурором, до відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження, відповідної заяви та документів, визначених цим Законом;

3) здійснення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на основі поданих кандидатами на посаду прокурора документів перевірки відповідності осіб вимогам, установленим до кандидата на посаду прокурора;

4) складання особами, які відповідають установленим вимогам до кандидата на посаду прокурора, кваліфікаційного іспиту;

5) оприлюднення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, на офіційному веб-сайті списку кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;

6) організацію відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, спеціальної перевірки кандидатів, які успішно склали кваліфікаційний іспит;

7) визначення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, рейтингу кандидатів на посаду прокурора серед осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит та щодо яких проведено спеціальну перевірку, а також зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад прокурорів;

8) проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки в Тренінговому центрі прокурорів України;

9) оголошення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, у разі відкриття вакантних посад прокурорів конкурсу на зайняття таких посад серед кандидатів, які перебувають у резерві та пройшли спеціальну підготовку;

10) проведення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, конкурсу на зайняття вакантних посад прокурорів на основі рейтингу кандидатів;

11) направлення відповідним органом, що здійснює дисциплінарне провадження, подання керівнику окружної прокуратури щодо призначення кандидата на посаду прокурора;

12) призначення особи на посаду прокурора;

13) складення особою присяги прокурора.

Кандидат на посаду прокурора проходить протягом одного року спеціальну підготовку у Тренінговому центрі прокурорів України з метою отримання знань та навичок практичної діяльності на посаді прокурора, складання процесуальних документів, вивчення правил прокурорської етики.

Спеціальна підготовка завершується складанням кандидатом на посаду прокурора іспиту у вигляді анонімного тестування та практичного завдання.

У період проходження кандидатом на посаду прокурора спеціальної підготовки йому щомісячно виплачується стипендія не менше двох третин посадового окладу прокурора окружної прокуратури.